

Bölgesel Süreklilik ve Kalıcı Oy Kullanma Bakımından Türkiye 2011 ve 2015 Genel Seçim Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme*

An Analysis of Turkish 2011 and 2015 General Election Results with Respect to Regional Continuity and Permanent Voting

Hamza AKENGİN**

Öz

Siyasi coğrafyanın ilgi alanına giren konulardan biri Seçim Coğrafyasıdır. Seçmenin oy kullanma alışkanlıklarının değerlendirilerek, seçmenlerin zaman içerisinde oy verme tercihlerinde süreklilik ve kalıcı oy kullanma alışkanlıklarının incelenmesi Seçim Coğrafyasının ilgilendiği konular arasındadır. Seçim sonuçlarının uzun süreli değerlendirilmesi sonucunda herhangi bir seçim bölgesinde uzun süreli olarak seçmen tercihlerinde değişim olmuyorsa buna seçmen tercihlerinde süreklilik ve kalıcı oy kullanma alışkanlığı denmektedir. Seçim sonuçlarının uzun süreli incelenmesiyle seçmen tercihlerinde aday, propaganda, seçim konusu olan olay ve benzeri şartların etkili olduğu görülmüştür. Bu kapsamda 2011 yılı genel seçimlerinden başlanarak, 2015 yılında yapılan iki genel seçim sonucundan hareketle seçmen tercihlerindeki süreklilik ve kalıcılık bakımından bir değerlendirme yapılmasının seçmen tercihlerini etkileyen şartların belirlenmesi bakımından faydalı olacağı ifade edebilir. Bundan hareketle bu araştırmanın amacı, 2011 yılı genel seçim sonuçları ve 2015 yılında biri tekrar olmak üzere yapılan iki genel seçim sonuçlarına göre seçmen tercihlerindeki süreklilik ve kalıcılığın incelenmesidir. Araştırma literatür taraması, doküman analizi ve alan gözlemlerine dayalı olarak tasarlanmış, kesin seçim sonuçlarından elde edilen veriler kullanılarak oluşturulan tablolar ile, bunlardan hareketle şekillendirilen haritalar analiz edilerek seçmen tercihlerindeki süreklilik ve kalıcılık irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siyasi Coğrafya, Seçim Coğrafyası, Seçmen, Süreklilik, Kalıcı Oy Kullanma.

Abstract

One of the issues addressed by political geography is the Electoral Geography. Electoral Geography covers the analysis of the voters' preferences over time and their permanent voting behaviors. In cases where no changes in voting behaviours are observed in an electoral district after a long period of assessment, this situation indicates permanent voting behaviors. Long term assessment of election results reveal that the candidates, propaganda, the election issues and the like influence voters' preferences. In this respect, it would be beneficial to evaluate the continuity and permanence of voters' preferences based on the general elections in 2011 and the two general elections in 2015 in order to determine the conditions that affect them. This study aims to analyze the continuity and permanence of voters' preferences based on the results of the general elections in 2011 and the two general elections, one of which is a repeat election, in 2015. The

* Bu çalışmanın İngilizce özeti "27-29 Nisan 2017 tarihleri arasında Roma'da yapılan 3. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Araştırmaları Konferansında" sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü Öğretim Üyesi. (hakengin@marmara.edu.tr)

study is based on literature review, document analysis and field observation, and analyzes tables formed according to the data obtained from the definitive election results and maps based on these tables in order to determine the continuity and permanence of voters' preferences.

Keywords: Political Geography, Electoral Geography, Voters, Continuity, Permanent Voting.

Giriş

Türkiye 1946 yılında çok partili hayata geçmiştir. Ancak çok partili sistemin ruhuna uygun ilk seçim 1950 yılında gerçekleşmiştir. 1950 yılından günümüze kadar geçen 67 yıllık süreçte zaman zaman demokratik yönetime, demokratik olmayan yöntemlerle müdahaleler olmuş, askeri ihtilallerle yönetime el konulmuştur. Nihayetinde yeniden demokratik seçimlerle iktidar gücü değişik siyasi partilerin eline geçmiştir. 1950 yılında yapılan ilk demokratik seçimlerle birlikte Türkiye'de siyasi yelpazede iki ana akım ön plana çıkmıştır. Bunlardan biri 1950 öncesi ülkeyi yöneten ve Cumhuriyetin kurucusu olan kadronun da içinden çıkıp üyesi olduğu Cumhuriyet Halk Partisi, diğeri ise 1950 genel seçimleri ile iktidar gücünü eline geçiren Demokrat Parti'dir. Böylece 1950 ile başlayan ve Türkiye'nin 67 yıllık siyasi tarihinde etkili olan iki siyasi akım, iktidar gücünü eline geçirmek için mücadele etmiştir. Her ne kadar bu 67 yıllık süreçte doğrudan Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokrat Parti iktidar erkini elinde bulunduramamışsa da, iktidara gelen partiler ya Cumhuriyet Halk Partisi'nin temsil ettiği sosyal demokrat kitleyi ya da Demokrat partinin devamı olduğunu iddia eden muhafazakâr kitleyi temsil etmiştir.

Türkiye Cumhuriyetinin 67 yıllık çok partili siyasi tarihi zaman zaman askeri müdahalelere sahne olmuştur. 1960 yılında başlayan demokratik yönetime müdahale süreci; neredeyse her on senede bir tekrarlanmıştır. Nihayetinde askeriye içinde örgütlenmiş bir grubun en son müdahale girişimi 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanmıştır. Ordunun müdahalesi ile anayasanın askıya alınarak parlamentonun kapatılması ile sonuçlanan her darbe döneminin sonunda demokratik ortama geçişle birlikte siyasi yapı ve dengeler yeniden kurulmuştur. Bu süreçte, demokratik ortam yeniden oluşunca yeni siyasi partiler kurularak ülke yönetimine talip olmuşlardır. Normalleşme ile başlayan süreçte, yeni kurulan partiler genellikle önceki dönemde etkin olan siyasi partilerin devamı niteliğinde olmuştur. Bu çerçevede mesela 1960 ihtilalinden sonra kapatılan Demokrat Parti yerine Adalet Partisi kurulmuş, Cumhuriyet Halk Partisi varlığını korumuştur. 1980 askeri müdahalesinden sonra siyasi partilerin kapatılması üzerine, önceki dönemdeki Adalet Partisi'nin devamı niteliğinde Doğruiyol Partisi kurulmuştur. Kapatılan Cumhuriyet Halk Partisi'nin yerine önce Halkçı Parti kurulmuş, daha sonra bu parti Sosyal Demokrat Halkçı Parti'ye dönüşmüş, nihayetinde eski Cumhuriyet Halk Partisi mensuplarının açtıkları davalarla Cumhuriyet Halk Partisi yeniden kurularak faaliyetlerine izin verilmiştir. 12 Eylül 1980 darbe sürecinde kapatılan partilerden biri Milli Selamet Partisi'dir. Yeni dönemde Milli Selamet Partisinin yerine Refah Partisi kurulmuş, bu partinin Anayasa Mahkemesi kararı ile kapatılması üzerine, Fazilet Partisi kurularak Milli Selamet Partisi ve Refah Partisi geleneğinden gelenler siyasi faaliyetlerini bu

çatı altında sürdürmüşlerdir. 12 Eylül 1980 darbe sürecinde kapatılan bir başka parti Milliyetçi Hareket Partisi'dir. Bu partinin siyasi faaliyete izin verilen mensupları tarafından Milliyetçi Hareket Partisi'nin devamı olmak üzere Milliyetçi Çalışma Partisi kurulmuştur. Anayasada yapılan değişikliklerle 12 Eylül 1980 darbesinden önce faaliyetini sürdüren partilerin yeniden faaliyetlerine izin verilmesi ile Milliyetçi Çalışma Partisi adını Milliyetçi Hareket Partisi olarak değiştirmiş ve bu isimle siyasi faaliyetlerini sürdürmüştür. 1980 ihtilalinden sonra siyasi partilerin faaliyetlerine izin verilince, 1980 ihtilali ile kapatılan CHP'nin yerine kurulmuş olan Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) 1991 yılında yapılan genel seçimlere girerken, bazı Halkın Emek Partisi (HEP) mensuplarını SHP listelerinden aday göstererek milletvekili olmalarını sağlamıştır. SHP'den milletvekili olan HEP'liler seçimden hemen sonra SHP'den istifa ederek Demokrasi Partisi'ne (DEP) geçmiştir. DEP milletvekillerinin anayasaya aykırı tutum ve davranışları sonunda bu parti, Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. Kapatılan DEP yerine 1994 yılında Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) kurulmuştur. 13 Mart 2003 tarihinde HADEP, Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılınca HADEP mensupları Demokratik Halk Partisi'ne (DEHAP) geçti ve nihayetinde bu parti mensupları 2005 yılından itibaren Demokratik Toplum Partisi (DTP) çatısı altında siyasi faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. DTP, 2009 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılınca bu defa aynı siyasi çizgide faaliyet göstermek üzere kurulmuş olan Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) daha aktif siyaset izlemeye başlamış ve DTP mensupları BDP'de faaliyetlerini sürdürmüşlerdir (Çakır, 2011). Türkiye genelinde konjektürel şartların değişmesi üzerine BDP mensupları ile bazı sivil toplum örgütleri bir araya gelerek Halkların Demokratik Partisi'ni (HDP) kurmuştur. 2015 yılında yapılan milletvekili genel seçimlerine giren HDP, ülke genelinde uygulanmakta olan %10 barajını aşarak TBMM'inde temsil hakkı kazanmıştır. Yukarıda çizilen çerçeve içerisinde ana hatları ile şekillenen siyasi yapı ve partilerle günümüze kadar gelinmiştir.

2017 yılı itibarı ile TBMM'de temsil yetkisini elinde bulunduran 4 siyasi parti bulunmaktadır. Bu partiler Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Halkların Demokratik Partisi (HDP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP). Günümüz TBMM'nin genel görünümü; 2001 yılında meydana gelen ekonomik krizden sonra oluşmuştur. Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en zor ekonomik krizinden sonra, 2002 yılında yapılan ilk genel seçimlerle TBMM'ye AKP ve Cumhuriyet Halk Partisi ile birlikte bir grup bağımsız milletvekili girebilmiştir (Kapusızoğlu, 2011). Yaşanan ekonomik krizin bedelini ekonomik kriz döneminde ülkeyi yöneten siyasi partiler meclis dışı kalarak ödemiştir.

Amaç ve Metot

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de 2002 yılından başlanarak, 2015 yılında yapılan biri olağan biri olağanüstü (bitişik) seçim sonuçlarından hareketle seçmenlerin oy vermede süreklilik ve kalıcılık alışkanlıklarının değişip değişmediğini incelemektir. Bu kapsamda öncelikle 2002 yılında ortaya çıkan durum incelenmiş daha sonra 2011 ve 2015 yıllarında gerçekleştirilen genel seçimlerin sonuçları seçmenlerin oy vermede süreklilik ve kalıcılık alışkanlıkları boyutlarında yorumlanmıştır.

Dolayısı ile araştırmada kullanılan veriler seçim sonuçlarıdır. Bu seçim sonuçlarından hareketle oluşturulan tablo ve haritalar doküman analizi yöntemi ile irdelenerek, alan gözlemleri ve literatürden elde edilen bilgilerle ilişkilendirilerek, seçmen tercihlerindeki süreklilik ve kalıcılık irdelenmiştir.

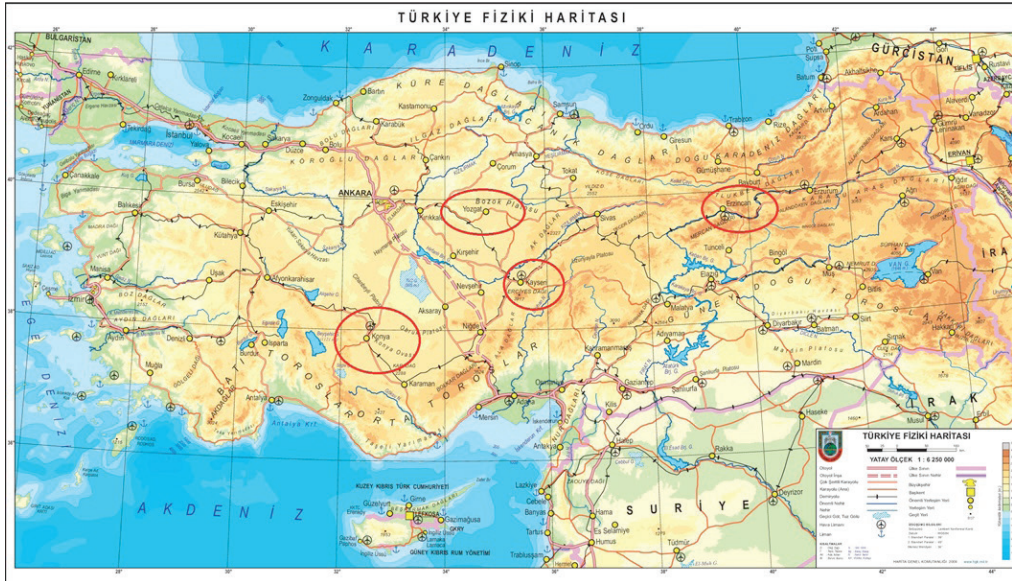
Seçmen Tercihlerindeki Süreklilik ve Kalıcılığın Oluşumu

Herhangi bir seçim bölgesinde seçim sonuçlarının dağılımının uzun süreli benzerlik göstererek, değişime uğramaması seçmen tercihlerinde süreklilik ve kalıcılık olarak tanımlanmaktadır. Bir başka ifade ile Seçim sonuçlarının uzun süreli değerlendirilmesi sonucunda herhangi bir seçim bölgesinde uzun süreli olarak seçmen tercihlerinde değişim olmuyorsa buna seçmen tercihlerinde süreklilik ve kalıcı oy kullanma alışkanlığı denmektedir (Akengin, 2017). Seçim sonuçlarının uzun süreli incelenmesiyle seçmen tercihlerinde aday, propaganda, seçim konusu olan olay ve benzeri şartların etkili olduğu görülmüştür. Bu konuda dikkati çeken ilk çalışma Roskin tarafından yapılmıştır. Söz konusu araştırmasında Roskin, Fransa'da 1936 seçimlerinden elde edilen sonuçların dağılımı ile 1981 seçimlerinden sonra ortaya çıkan sonuçların coğrafi dağılımının neredeyse aynı olduğunu saptamıştır (2009). Giriş bölümünde belirtildiği gibi Türkiye'de 1950 yılında başlayan çok partili demokratik seçim dönemi ile birlikte bazı bölgelerde seçmen tercihlerinde süreklilik ve kalıcılığın ana hatları ile ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Örnek olarak İzmir, Muğla, Zonguldak, Tekirdağ ve Edirne gibi illerde her zaman Cumhuriyet Halk Partisi ve onun devamı sayılabilecek partiler başarılı olmuşken (Harita 1), Erzurum, Kayseri, Konya ve Yozgat gibi illerde ise (Harita 2),

Harita 1. Cumhuriyet Halk Partisinin hemen her seçim döneminde başarılı olduğu bazı iller

Demokrat Parti ve onun devamı olarak kabul edilen partiler başarılı olmuştur. Günümüz TBMM'nin oluşumuna yol açan gelişmelerin 2000'li yıllarında başında şekillendiğine yukarıda işaret edilmiştir (Kiriş ve Köklü, 2012). 2001 ekonomik krizinden sonra oluşan meclis yapısına dâhil olan AKP, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi tarihi dikkate alındığında oldukça yeni sayılabilecek bir geçmişe sahiptir. 2001 ekonomik krizi ve o süreçteki siyasi yelpazedeki boşluğu kullanarak ülke siyasetine dâhil olan AKP, 2002 yılında yapılan genel seçimlerde TBMM'ye girme başarısı gösteren iki partiden biri olmuştur (YSK, 2002). AKP, 2002 yılında yapılan genel seçimlerde oyların %34'ü ile 365 milletvekili olarak iktidara gelmiştir. 2002 genel seçim sonuçlarını gösteren bir harita (Harita 3) incelendiğinde Ak Partinin iller itibari ile 81 ilin 25'inde en yüksek oyu alarak yeni bir dönem başlattığı anlaşılmaktadır.

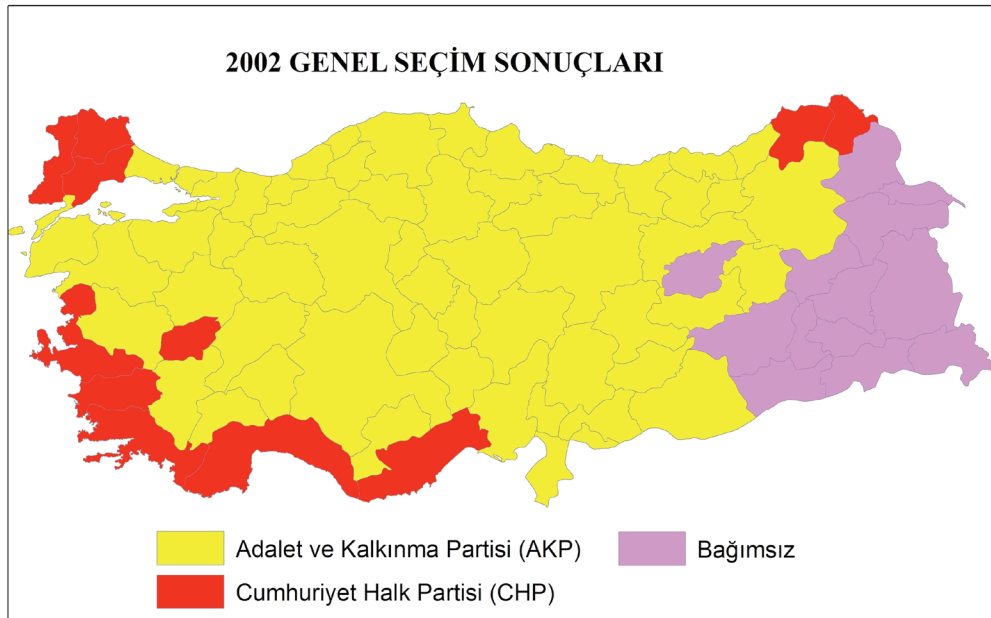
Harita 2. Demokrat Parti ve onun devamı olarak kabul edilen partileri başarılı olduğu bazı iller

Bu çalışmanın konusunu oluşturan seçmen tercihlerindeki süreklilik ve kalıcılıkla ilgili hareket noktasını 2002 genel seçim sonuçlarına bağlı olarak ortaya çıkan seçmen tercihlerinin coğrafi dağılımı oluşturacaktır. 2002 seçimlerinden 2011 seçimlerine giden süreçte seçmen tercihleri bakımından hemen hemen standart bir görünümün ortaya çıktığı anlaşılmaktadır (Harita 3 ve Harita 4).

2015 Genel Seçimlerine Gidilirken Türkiye

2002 genel seçimlerinden 7 Haziran 2015 genel seçimlerine kadar geçen süre içerisinde AKP'nin hemen hemen her seçim döneminde aldığı oy oranını artırdığı anlaşılmaktadır (Tablo

1). Süreç içerisinde bu araştırmanın konusu olan seçmen tercihlerinde süreklilik ve kalıcılığın önemli ölçüde oluştuğu, buna bağlı olarak belirli illerde her seçim döneminde en fazla oyu alan partinin AKP olduğu anlaşılmaktadır (Harita 3 ve Harita 4). 7 Haziran 2015 seçimlerine girilirken, önceki seçim dönemlerinde AKP'nin genel başkanı olan Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı olarak AKP'den ayrıldığı ve 7 Haziran 2015 seçimlerine AKP'nin yeni bir genel başkanla girdiği bilinmektedir. Ayrıca Türkiye'de 1980'li yıllardan beri devam eden terör sorununu çözmek üzere "çözüm süreci" olarak adlandırılan ve terörist grupların silah bırakarak Türkiye dışına çıkmasını sağlamaya yönelik bir süreç devam etmekteydi ki, halkın önemli bir kısmı çözüm sürecinin ülkenin toprak bütünlüğüne zarar verecek şekilde tavizler içerdiğine inanmaktaydı.

Harita 3. 2002 Genel Seçimlerinde partilerin en fazla oy aldıkları illere göre dağılımı¹

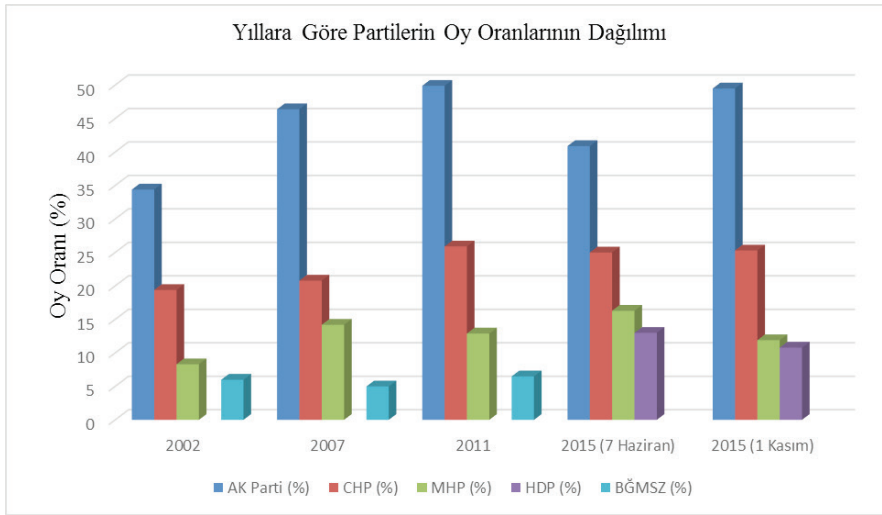
2013 Haziran ayında "Gezi Olayları" olarak bilinen ve siyasi iktidara karşı toptan başkaldırıcı hedefleyen, hükümetin büyük önem verdiği bir takım yatırımların durdurulması ile hükümetin istifa ederek başbakanın görevden çekilmesini hedefleyen illegal gruplar tarafından yönlendirilen şiddet eylemleri neticesinde birkaç gün süre ile ülkede iç güvenliği tehdit eden gergin bir ortam oluşmuştu. Bunlara ilave olarak hükümette görev yapan bazı bakan yakınları ve bazı iş adamlarının bir takım yolsuzluk

¹ 2002 Genel Seçim Sonuçlarını gösteren harita Yüksek Seçim Kurulu'nun yayınlamış olduğu kesinleşmiş genel seçim sonuçları kullanılarak yapılmıştır.

Tablo 1. 2002 seçim döneminden itibaren seçim dönemlerine göre partilerin almış oldukları oy oranlarının dağılımı

Seçim Tarihi	AKP (%)	CHP (%)	MHP (%)	HDP (%)	BĞMSZ (%)
3 Kasım 2002	34,4	19,4	8,3	-	6
22 Temmuz 2007	46,4	20,8	14,2	-	5
12 Haziran 2011	49,9	25,9	12,9	-	6,5
7 Haziran 2015	40,9	25	16,3	13	-
1 Kasım 2015	49,5	25,3	11,9	10,8	-

ve rüşvet olaylarına karıştıkları gerekçesi ile gözaltına alınmaları ile başlayan ve 17/25 Aralık 2013 süreci olarak adlandırılan, bir yargı darbesi ile hükümetin zayıflatılarak işbaşından uzaklaştırılmasını hedefleyen bir girişim yaşanmıştı.

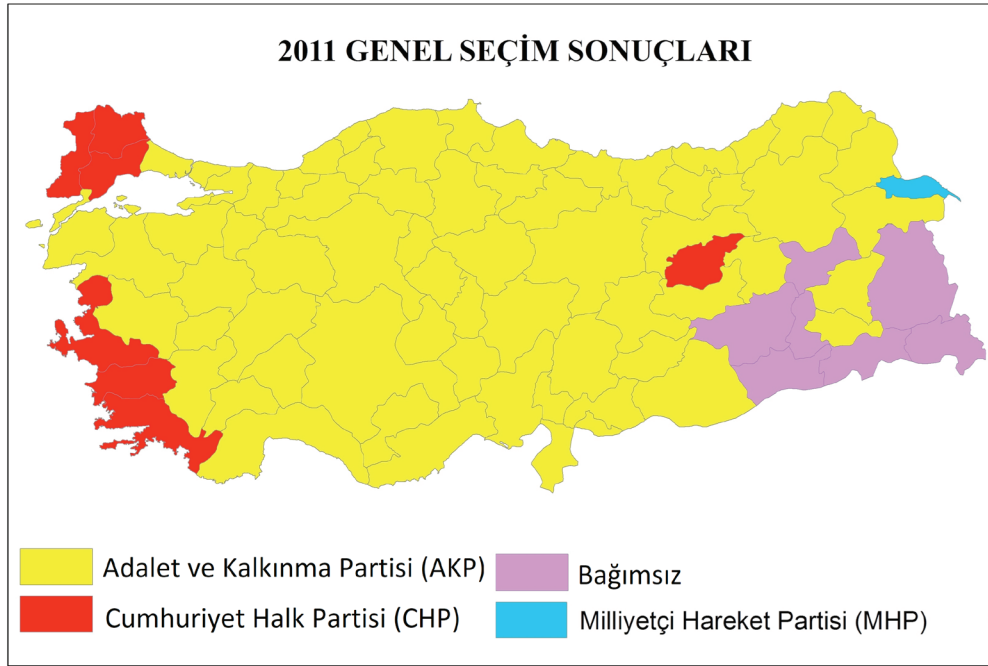
Grafik 1. Yıllara göre partilerin oy oranlarının dağılımı

2015 Yılı Genel Seçim ile Seçmen Tercihlerinde Süreklilik Kalıcılığın Test Edilmesi

Yukarıda çizilen çerçeve ile yapılan 7 Haziran 2015 genel seçimleri tamamlanıp, geçici seçim sonuçları açıklandığında hiçbir partinin tek başına hükümeti kurabilecek çoğunluğa ulaşamadığı anlaşıldı. 2011 genel seçimlerinde % 49,9 oranında oy almış olan AKP'nin oy oranı % 40,9'e düşmüş, ilk defa seçime giren HDP, ülke genelinde uygulanmakta olan %

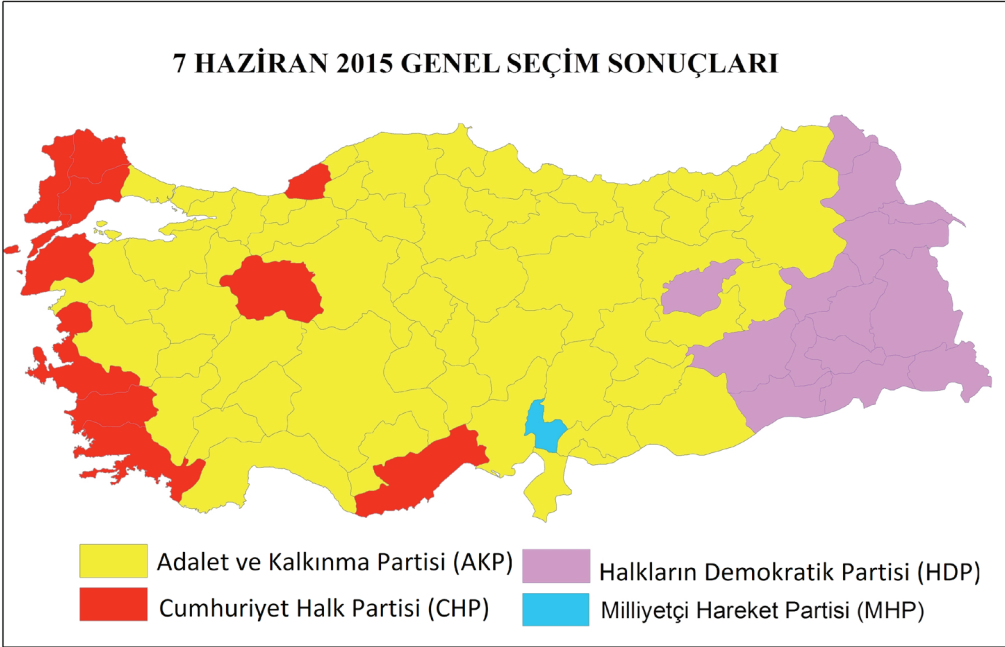
10 ülke barajını aşmıştır (YSK, 2011, YSK, 2015a, Tablo 1, Grafik 1). Seçmen tercihleri ile oluşan tablonun coğrafi dağılımı dikkate alındığında; önceki dönemlere göre seçmen tercihlerinde,

oyların sürekliliği ve kalıcılığı bakımından yeni bir görünümün ortaya çıktığı anlaşılmaktadır (Harita 5). 2011 genel seçimlerinde Türkiye genelinde illere göre en fazla oyu alarak 66 ilde birinci parti olan AKP, 7 Haziran 2015 genel seçimlerinde aynı başarıyı gösterememiştir. 7 Haziran 2015 seçim sonuçlarına göre ülke genelinde aldığı oy oranı bakımında bir gerileme yaşayan AKP'nin oy oranı % 40,9'a düşmüş ve bir önceki seçimde 66 olan en fazla oy aldığı il sayısı 56'ya inmiştir. 7 Haziran 2015 seçimleri ile Ardahan, Kars, Ağrı, Bitlis, Zonguldak, Eskişehir, Mersin ve Çanakkale'nin parti tercihlerini değiştirdikleri anlaşılmaktadır (Harita 4 ve Harita 5). 7 Haziran 2015 genel seçimlerinden sonra, milletvekili dağılımında ortaya çıkan tablo hiçbir partiye tek başına hükümeti kurma imkânı vermemiştir.

Harita 4. 2011 Genel Seçimlerinde partilerin en fazla oy aldıkları illere göre dağılımı²

² 2011 Genel Seçim Sonuçlarını gösteren harita Yüksek Seçim Kurulu'nun yayınlamış olduğu kesinleşmiş genel seçim sonuçları kullanılarak yapılmıştır.

Harita 5. 7 Haziran 2015 Genel Seçimlerinde partilerin en fazla oy aldıkları illere göre dağılımı³

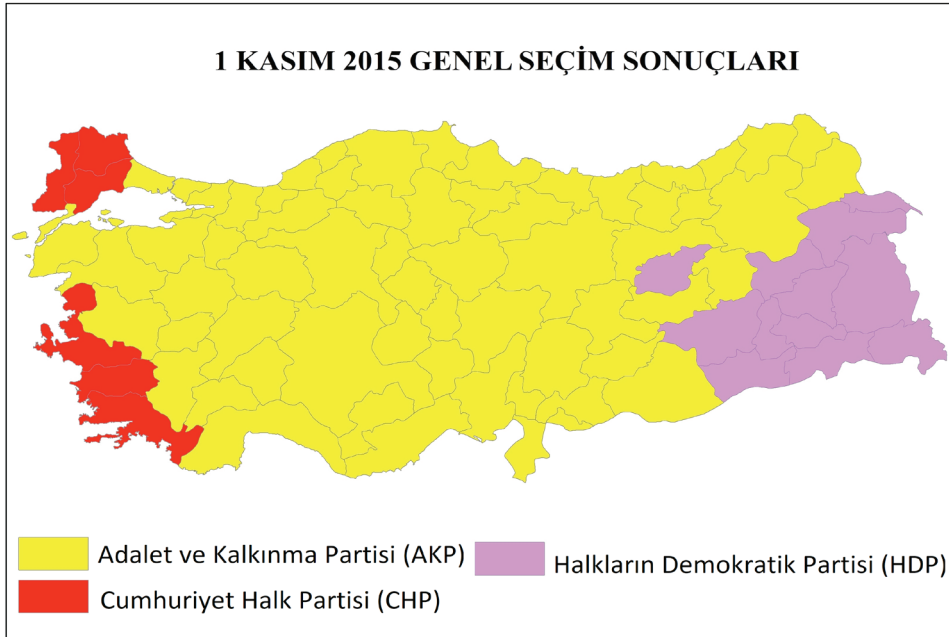
7 Haziran 2015 genel seçimlerinden hemen sonra Türkiye'nin öncelikli sorunu yeni hükümetin nasıl kurulacağı sorusuna cevap vermektir. Bir taraftan yeni hükümeti kurma çalışmaları devam ederken, bir taraftan da bölücü terör örgütü çözüm sürecini tek taraflı bitirdiğini ilan etmiştir.

Seçimden sonraki süreçte HDP'nin en fazla oy aldığı iller başta olmak üzere, bölücü terör örgütü ve onun yerel işbirlikçileri; doğu ve güneydoğuda bazı yerlerde öz yönetim ilan etmiştir. Öz yönetim ilan edilen yerlerde, sokaklara barikatlar kurarak, hendekler açarak halkın can güvenliğini tehdit eden faaliyetler içine girilmiş, güvenlik güçlerinin müdahalesini önlemek için yollara tuzaklanmış bombalar döşenerek alan hâkimiyeti sağlamaya yönelik bir takım terörist faaliyetler başlatmışlardır. Bunlara ilave olarak hükümetin kurulamaması, ülkedeki güven ortamının bozulma riskini gündeme getirmiştir. Bu süreçte bir tarafta özellikle döviz fiyatlarındaki dalgalanmalar ile ihracatta görülen azalma eğilimi ekonominin bir krizle karşı karşıya kalabileceği endişesini oluşturmuştur. Bu şartlar altında, genel seçimlerin yenilenmesini gerektiren yeni bir siyasi tablo ortaya çıkmıştır. 1 Kasım 2015 tarihinde yenilenen genel seçimlerle partilerin aldıkları oy oranları (YSK, 2015b, Tablo 1, Grafik 1) ile milletvekili dağılımı yeniden şekillenmiş ve bu seçim sonunda AKP tek başına hükümeti kurabilecek çoğunluğa ulaşmıştır.

³ 7 Haziran 2015 Genel Seçim Sonuçlarını gösteren harita Yüksek Seçim Kurulu'nun yayınlamış olduğu kesinleşmiş genel seçim sonuçları kullanılarak yapılmıştır.

Seçmen tercihlerinin coğrafi dağılımı bakımından durum irdelendiğinde ise; Ardahan, Kars, Mersin, Osmaniye, Eskişehir, Zonguldak ve Çanakkaleli seçmenlerin çoğunun tercihlerini AKP'den yana kullandıkları anlaşılmaktadır.

1 Kasım 2015 genel seçim sonuçlarına göre seçmen tercihlerinde süreklilik ve kalıcılık bakımından coğrafi görünüm şöyle şekillenmiştir. CHP'nin; Edirne, Tekirdağ, Kırklareli, İzmir, Aydın ve Muğla illerinden seçmen desteğini alarak, seçmen tercihlerinde süreklilik ve kalıcılık bakımından pozisyonunu koruduğu ancak, Tunceli'de seçmen tercihlerinin HDP'ye yöneldiği anlaşılmaktadır. 2011 yılında tercihini MHP'den yana kullanan Iğdırli seçmenlerin, bir etnik parti görünümünde olan HDP'ye destek verdikleri anlaşılmaktadır. Önceki seçim dönemlerinde bağımsız milletvekilleri ile mecliste temsil edilen Batman, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Muş, Şırnak ve Van illerindeki seçmenlerin 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 seçimleri ile HDP'ye yöneldikleri dikkati çekmektedir (Harita 5, Harita 6). 2011 genel seçimlerinde AKP'ye destek vermiş olan Ağrı, Bitlis ve Siirtli seçmenlerin de HDP'ye yöneldikleri görülmektedir. 1 Kasım 2015 genel seçim sonuçlarının seçmen tercihleri ve oy vermede süreklilik bakımından değerlendirilmesinin AKP bakımından yapıldığında ise; Ağrı, Bitlis, Siirt, Ardahan ve Kars dışında 2011 genel seçimlerindeki gibi seçmen tercihlerinde süreklilik ve kalıcılık bakımından pozisyonunu koruduğu dikkati çekmektedir.

Harita 6. 1 Kasım 2015 Genel Seçimlerinde partilerin en fazla oy aldıkları İllere göre dağılımı⁴

⁴ 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçlarını gösteren harita Yüksek Seçim Kurulu'nun yayınlamış olduğu kesinleşmiş genel seçim sonuçları kullanılarak yapılmıştır.

Sonuç

2002 Genel seçimleri Türkiye’de siyaset sahnesine çıkmış olan AKP’nin geçen zaman içinde seçmen tercihlerinde süreklilik ve kalıcılık bakımından 2011 genel seçimlerine kadar etki alanını genişlettiği anlaşılmaktadır. 2002-2011 dönemlerinde CHP’nin seçmen tercihlerinde süreklilik ve kalıcı oy kullanma bakımında etki alanının daraldığını gösteren bir sonuç söz konusudur. CHP’nin nihayetinde 1 Kasım 2015 genel seçim sonuçlarına göre bulunduğu coğrafi konumun bir sonucu olarak liberal eğilimlerin ön plana çıktığı İzmir, Aydın, Muğla, Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli gibi illerde kemikleşmiş bir seçmen kitlesine sahip olduğu dikkati çekmektedir. 2002 genel seçimlerinden itibaren bağımsız adaylarla seçimlere giren Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun bir kısmında destek bulan ve aslında etnik tabana dayalı bir parti görünümünde olan HDP’nin Tunceli dâhil olmak üzere seçmen tercihlerinde süreklilik ve kalıcılığı parti olarak test ettiği ileri sürülebilir. 2002 genel seçimlerinde 1 Kasım 2015 genel seçimlerine kadar geçen süre içinde AKP’nin seçmen tercihlerinde süreklilik ve oy kullanmada kalıcılık bakımından Türkiye genelinde 63 ilde istikrarlı sayılabilecek şekilde seçmen desteğini aldığı ifade edilebilir.

Kaynaklar

- Akengin, H. (2017). *Siyasi Coğrafya İnsan ve Mekan Yönetimi*, Pegem Akademi, Ankara.
- Çakır, R. (2011) *12 Eylül’den 12 Haziran’a Siyasi Partiler Barış ve Demokrasi Partisi (BDP)*, SETA ANALİZ, Mayıs 2011.
- Kapusuzoğlu, M. (2011). Ekonomik Kriz, 2002 Seçimleri Ve Seçmen Tercihi, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* Cilt 3, No 2, 2011 ISSN: 1309-8012 (Online) 121, s. 2.
- Kiriş, H. M. ve Köklü, T. E. (2012). Bir “Kıyı Şeridi” Seçim Bölgesi Olarak Muğla’da Siyasal Gelenekler ve Yeni Yönelimler, *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, Cilt 4, No 2, 2012 ISSN: 2146-0817 (Online).
- Roskin, M. G. (2009). *Çağdaş Devlet Sistemleri, Siyaset Coğrafya Kültür*, Adres Yayınları, Ankara.
- YSK, (2002). Gümrük Oyları Dahil Türkiye Geneli Seçim Sonuçları, <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2002MilletvekiliSecimi/gumrukdahil/gumrukdahil.pdf>
- YSK, (2011), XXIV. Dönem Milletvekili Genel Seçimi sonuçları, <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/Kararlar/2011Pdf/2011-1070.pdf>
- YSK, (2015a). Yurt İçi, Yurt Dışı Ve Gümrük Sandıkları Dahil Milletvekili Genel Seçimi Sonucu, <http://www.ysk.gov.tr/ysk/content/conn/YSKUCM/path/Contribution%20Folders/SecmenIsl emleri/Secimler/2015MV/D.pdf>
- YSK, (2015b). Yurt İçi, Yurt Dışı Ve Gümrük Sandıkları Dahil Milletvekili Genel Seçimi Sonucu, <http://www.ysk.gov.tr/ysk/content/conn/YSKUCM/path/Contribution%20Folders/SecmenIsl emleri/Secimler/2015MVES/96-D.pdf>